

Razgovori

9

Prvi razgovor z opatom Izakom: o molitvi

2. Opat Izak o značilnostih molitve

1. Ves cilj meniha in izpolnitev njegovega srca (*finis cordisque perfectio*) teži k stalnemu in nepremotljivemu vztrajanju v molitvi; kolikor je človeški šibkosti mogoče, se trudi za nepremično mirovanje uma in stalno čistost, zaradi česar neutrudno stremi in si stalno prizadeva tako s telesnim trudom kot tudi s skrušenostjo srca. Med obema prizadevanjema obstaja vzajemna in neločljiva povezanost. Kakor namreč zgradba vseh kreposti teži k popolnosti molitve, tako ne bo nikakor mogoče vztrajati smelo in stanovitno, če vse ne bo povezano in strnjeno s tem ciljem.

2. Kakor si namreč brez teh pogojev ne bo moč prisvojiti in dovršiti tega, o čemer smo govorili, to je stalne molitve in nenehnega mirovanja (*perpetua orationis iugisque tranquillitas*), tako se tudi tiste kreposti, ki pripravljajo na molitev, ne bodo mogle vršiti brez zavzetosti za molitev. Zatorej s spontanim pogovorom ne bomo mogli niti prav obravnavati učinka molitve niti vpeljati do njenega glavnega cilja, ki se dovrši z gradnjo vseh kreposti, če prej ne bo po redu naštetu in obravnavano vse, kar se tega tiče in je treba bodisi zavreči bodisi razložiti, in če ne bo v skladu z učenjem evangeljske prilike premišljeno in vnaprej skrbno zbrano to, kar pritiče gradnji tistega duhovnega, vzvišenega stolpa (prim. Lk 14,28).

3. Vse to, četudi pripravljeno, vendarle ne bo imelo koristi in ne bo mogoče, da bi se vzvišen vrh popolnosti pravilno postavilo nad vse ostalo, če se prej ne izvede ponovno očiščenje vseh pregreh, če se ne izkoplje vseh zakopanih in odmrlih ostalin strasti in če se na živo in trdno zemljo naših src, kot se reče, to je na tisti evangeljski kamen (prim. Lk 6,48), ne položi kar najtrdnejših temeljev preprostosti in ponižnosti. S tako pripravo je potrebno zgraditi ta stolp duhovnih kreposti, ga nepremično učvrstiti in vzdigniti do najvišjih nebes s popolno gotovostjo o njegovi trdnosti.

4. Če bo slonel na takih temeljih, potem – četudi bodo pridirjali močni nalivi strasti, četudi bodo besni viharji preganjanj kakor bojni oven udarjali vanj, četudi se bodo razbesnele silne nevihte duhovnih sovražnikov in pritiskale nanj – ne le ne bo razrušen, marveč ga ti sunki ne bodo niti najmanj zatresli.

3. Kako se doseže čisto in iskreno molitev

1. Zaradi tega se moramo, da bi lahko molitev vzniknila s tistim dolžnim žarom in čistostjo, na vsak način držati naslednjega. Predvsem se je potrebno popolnoma znebiti vse skrbi za mesene stvari (*rerum carnalium*). Nato se ne sme posvečati nobenega prizadevanja, kaj šele spomina, poslu ali kakšnemu drugemu opravku. Prav tako se mora odložiti obrekovanje, prazno ali klepetavo govorjenje, norčavost; predvsem je potrebno docela izkoreniniti nemir jeze in žalosti ter do tal zatreti strupeno netivo mesenega poželenja in pohlepa po denarju.

2. Ko so tako te in podobne pregrehe, ki so tudi vidne človeškim očem, popolnoma odstranjene in odsekane, in ob predpostavljenem zgoraj opisanem snažnem očiščenju, ki se izvrši s čistostjo preprostosti in nedolžnosti, se morajo nato postaviti trdni temelji globoke ponižnosti, ki bodo zmogli podpirati do neba segajoči stolp. Nadalje mora biti zgrajena stavba duhovnih kreposti, dušo [*animus*] pa je potrebno zadržati pred vsako raztresenostjo in spolzko pobegljivostjo, da se tako počasi začne dvigovati k zrenju Boga in gledanju duhovnih resničnosti.

3. Karkoli je že naš duh [*anima*] preišljeval pred uro molitve, se nam bo zaradi toka spomina nujno vrnilo, ko bomo molili. Zaradi tega se moramo pred časom molitve pripraviti, da bomo takšni, kakršni si želimo, da bi bili med molitvijo. Um v molitvi [*mens in supplicatione*] je oblikovan po svojem predhodnem stanju, in kadar se sklanjamo k molitvi, nam pred oči plešejo podobe predhodnih dejanj, besed ali misli in nas glede na predhodno stanje bodisi napravljajo jezne ali nas žalostijo, bodisi spominjajo na naše preteklo poželenje oziroma opravke ali spravljajo v bedast krohot – katerega me je sram že omenjati – zaradi kakšne norčave šale ali dogodka oziroma nas popeljejo k prejšnji raztresenosti.

4. Če torej ne želimo, da nas med molitvijo kaj raztrese, moramo paziti, da to pred molitvijo izženemo iz svetišča svojega srca, da bomo lahko izpolnili to, kar naroča apostol: *Molite brez prenehanja* (1 Tes 5,17), in: *Na vsakem kraju vzdigujejo čiste roke, brez jeze in razpravljanja* (1 Tim 2,8). Drugače namreč ne bomo zmožni izpolniti te zapovedi, razen če se bo naš um [*mens*], očiščen vsake okužbe pregreh in predan zgolj krepostim kakor njegovim naravnim dobrinam, hranil z nenehnim zrenjem vsemogočnega Boga.

4. O lahkotnosti duše, ki je kakor peresce

1. Značilnost duše [*anima*] se lahko brez težav primerja s kar najtanjšim perescem ali kar najlažjim krilcem. Če ta krilca niso poškodovana ali od zunaj omočena s kakšno tekočino, se skorajda naravno vzdignejo do nebesnih višin zaradi lahkotnosti svoje narave in pomoči lahne sape. V primeru, da so obtežena s kakšno tekočino, ki pade nanje in jih ovlaži, pa jih njihova lahkotnost ne bo sama odnesla v zrak, marveč jih bo k tlom tiščala teža prežete mokrote.

2. Tako tudi naša duša: če ne bo obtežena z dodatnimi pregrehami in posvetnimi skrbi ali poškodovana z vlažnostjo strupenih poželjivosti, bo zaradi naravne dobrobiti svoje čistosti vzdignjena, dvignjena do višin z rahlim pišem duhovnega preišljevanja: nizkotne in zemeljske reči bo zapustila in bo ponesena do nebeških in nevidnih. Zakaj dobro in prav nas opominja Gospodova zapoved: *Varujte se, da vam srca ne bodo obtežena z razuzdanostjo, pijanostjo in posvetnimi skrbmi* (Lk 21,34).

3. Zatorej, če želimo, da naše molitve prebijejo ne le nebo, ampak tudi to, kar je nad njim [*ea quae super caelos sunt*], poskrbimo za dušo [*mens*], da bo očiščena vseh zemeljskih pregreh in čista vsakega madeža strasti. Tako bo dosegla naravno lahkotnost, da se bo naša molitev, neobtežena z grehi, dvignila k Bogu.

5. Kaj obtežuje našo dušo

1. In vendar poglejmo kakšni so vzroki, ki obtežujejo dušo, kot je opozoril Gospod. Ni namreč govoril o prešuštvu, nečistovanju, umoru, bogokletju ali ropu, saj vsakdo namreč ve, da to prinaša smrt in pogubo, marveč je govoril o požrešnosti in pijanosti ter o zemeljskih skrbih ali opravkih. Tega se noben posvetni človek ne izogiba ali ima za škodljivo, da je celo nemalo teh, ki – sramujem se reči – se imenujejo menihi, zamotanih v teh rečeh, kot da bi bile nedolžne in koristne.

2. Omenjene tri stvari, vzete dobesedno, obtežujejo dušo [*anima*], jo ločujejo od Boga in potiskajo k tlom. Zlahka se jih izognemo, še posebej mi, ki nas od vsakega posvetnega življenja ločuje velika razdalja in ki nimamo nič skupnega s tistimi skrbmi za vidne reči, s pijanostjo in požrešnostjo. Vendar obstaja drugačna, nič manj nevarna požrešnost, obstaja duhovna pijanost, ki se je težje izognemo, in obstaja posvetna skrb in zaskrbljenost, ki nas tudi po popolni odpovedi vsem dobrinam, po zdržku od vina in vseh gostij, celo kadar živimo v samosti, pogosto zaplete. Od tem prerok pravi: *Zbudite se, ki ste pijani, a ne od vina* (Jl 1,5 LXX).

5. Nekaj primerov: če delo, ki prinaša zaslužek enega zlatnika, zadostuje za telesne potrebe, a se ga trudimo podaljšati, da bi prislužili dva ali tri zlatnike; če bi za pokrivanje podnevi in ponoči zadoščali dve tuniki, mi pa si prizadevamo prilastiti tri ali štiri; če zadostuje prebivališče z eno ali dvema celicama, vendar si zaradi posvetne želje in užitka zgradimo štiri oziroma pet celic, čudovito ozaljšanih in večjih, kot bi bilo potrebno. Z vsem tem kažemo, kadarkoli moremo, strast posvetnega poželenja.

8. Različne oblike molitve

1. IZAK: Mislim, da se vseh različnih oblik molitve ne more razumeti brez velikanske čistosti srca in duše [*ingenti cordis atque animae puritate*] ter razsvetljenja Svetega Duha. Toliko načinov namreč obstaja, kolikor stanj in okoliščin je navzočih v duši, bolje rečeno, v vseh dušah.

2. Čeprav vemo, da zaradi omejenosti [*hebitudo*] našega srca ne moremo razločiti vseh oblik molitve, jih bomo kljub temu, kolikor omejenost naše izkušnje pač dovoli, skušali nekako razporediti. V skladu s čistostjo, ki jo vsaka duša premore, in z značilnostjo stanja, v katerem se nahaja bodisi zaradi okoliščin bodisi zaradi svojega truda za prenovitev, se oblike molitve v vsakem trenutku spreminjajo, zato je jasno, da nihče ne more stalno moliti na enak način.

3. Drugače namreč nekdo moli, ko je radosten; drugače, ko ga tlačita žalost in obup; drugače, ko cveti ob duhovnih uspehih; drugače, ko ga stiska breme napadov; drugače, ko prosi odpuščanja za grehe; drugače, ko prosjači za milost ali kakršnokoli krepost ali ko prosi za uničenje kakršnegakoli greha; drugače, ko je pretresen ob misli na pekel ali ob strahu na prihodnjo sodbo; drugače, ko je vžgan z upanjem in željo po prihodnjih dobrinah; drugače, ko je v potrebah in nevarnostih; drugače, ko je varen in v miru; drugače, ko je razsvetljen z razodetji nebeških skrivnosti; drugače, ko nanj pritiskata jalovost kreposti in suhota čustev.

Prevedel Jan Dominik Bogataj OFM